

N FAGLIG EU DEBAT

UDGIVET AF FAGLIGT UDVALG I FOLKEBEVÆGELSEN MOD EU

NR. 3 • OKTOBER 2023

EU-SPÆNDETRØJE KVÆLER VELFÆRD

– Krisen i velfærden kan kun løses ved, at Danmark dropper Budgetloven og melder sig ud af EU's Finanspagt, mener ekspert. Fagligt oprør imod nedskæringspolitikken breder sig.

Af Rune Eltard-Sørensen,
journalist

■ Statskassen bugner og landets største virksomheder oplever rekordoverskud. Derfor møder Regeringens udsultning af den borgernære velfærd højlydt modstand.

I september blev statsminister Mette Frederiksen og andre topministre konfronteret direkte med vreden fra hundredvis af fagligt aktive fra FOA, sygeplejersker og 3F'ere

i Aalborg. Skilte og bannere med budskabet "Skrot budgetloven" og afstandtagen til EU's finanspagt blev gengivet i flere medier.

Kritikken får nu opbakning fra to økonomiske eksperter. De er bekymrede for de negative konsekvenser for det lokale demokrati og velfærden ved at følge EU's stramme finanspolitik.

Spændetrøje for velfærd og demokrati

Henrik Herløv Lund er økonom, cand.scient. fra Roskilde Universitet, og han peger på to alvorlige konsekvenser af EU's finanspolitik og den måde, som den foldes ud i Danmark.

– De snævre økonomiske rammer fører til systematisk udhuling af kommunernes selvstændighed og økonomi, og forringede samtidigt de ansattes løn- og arbejdsvilkår. Hvis vi skal løse denne velfærdskrise, så kan det ikke ske uden afskaffelse af Budgetloven og udtrædelse af Finanspagten. Dette er en afgørende problematik, for vi er helt inde

Foto: Pia Thorsen

Regeringstoppen blev mødt af højlydte protester fra fagbevægelsen, da de var på charmeoffensiv i Aalborg i september 2023.

i hjertet af EU, siger Henrik Herløv Lund til Faglig EU Debat.

Han har skrevet analyser, rapporter og artikler om emnet og mener, at EU's sparepolitik har en demokratisk slagside.

– Det kommunale selvstyre, og dermed demokratiet, amputeres, da udgiftsstyringen sker af frygt for straf. Man skaber en spændetrøje for både

de statens og kommunernes finanspolitiske råderum. Det forhindrer også den grønne omstilling, som kræver langsigtede investeringer, selvom der er et folkeligt ønske om at komme i sving.

AE: Ingen modsætning

Hos Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE) har man samlet den nyeste viden om Budgetloven og EU's Finanspagt fra Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, Københavns Universitet og Finansministeriets egne undersøgelser.

Det samlede billede viser, at de danske kommuner unødvendigt foretager nedskæringer blandt andet på social- og

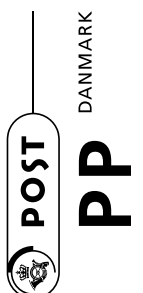
ældreområdet af frygt for at blive straffet økonomisk, hvis udgifterne til velfærd overstiger det tilladte.

– Dermed forskyber politikerne risikoen fra makroøkonomiske forhold til den enkelte borger, fastslår chefanalytiker fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Jon Nielsen, overfor Faglig EU Debat.

– Danmark bør droppe de stramme årlige krav til det strukturelle underskud, som udgør kernen i EU's budgetregler i dag. Det er muligt uden disse regler at finansiere stigende udgifter til velfærdsområdet samtidig med, at man foretager en stram styring af økonomien. Der er ingen modsætning, mener Jon Nielsen.

FAKTA: EU OG BUDGETLOVEN

■ Budgetloven vedtages 2012 i Folketinget og danner ramme om den danske stats og kommunernes økonomi. Loven er en implementering af EU's Finanspagt, som skal sikre, at medlemslandenes finanspolitik og gæld overholder EU's regler. Konsekvensen er at danske kommuner straffes økonomisk for at øge udgifter til velfærd.

Folkebevægelsen mod EU
Lyngbyvej 42, 2100 København Ø

LÆS OGSÅ

Sæt kommunerne fri: Skrot budgetloven
Af Lars Petersen
Læs side 2

Uforsvarligt og livstruende
Af Nana Højlund
Læs side 3

Tillad fagforeninger for EU-hjælp
Af Tommy Christensen
Læs side 3

SÆT KOMMUNERNE FRI: SKROT BUDGETLOVEN

Lars Petersen, kredsformand, Socialpædagogerne Stor-københavn

■ Alle taler om det, men ingen... Vi kender alle fortsættelsen på ordsproget. I en lettere omskrivning kunne det være indledningen til dette indlæg:

Alle taler om den, men kun få forstår den, og færre gør noget ved den – *Budgetloven!*

År efter år danser vi den samme rituelle dans omkring finansministerens pengekiste. Dels i forbindelse med forhandlingerne om økonomiaftale mellem Staten og KL og regionerne, dels i forbindelse med finanslovsforhandlingerne.

Velfærdskrise

Der lægges snævre rammer for kommunernes økonomi – både hvad angår anlæg og service – og de fleste er vel begyndt at få øjnene op for den velfærdskrise, vi står i, hvor langt de fleste kommuner og regionerne står med udfordringer, som gør det umuligt at få enderne til at nå sammen, hvis der skal opretholdes et bare nogenlunde tåleligt serviceniveau overfor borgerne i

alle dele af velfærdssamfundet.

Så de fleste kan se, at ”den er gruelig gal”, men de færreste kan se bag om de røde tal i kommunernes økonomi og budgetaftaler fyldt med besparelser (effektiviseringer kalder de det) og serviceforringelser og forstå, at det er budgetloven, som sætter de snærende bånd for kommunernes og regionernes økonomiske råderum.

I fagbevægelsen taler vi kun ved særlige lejligheder (ikke festlige) om budgetloven og de afledte konsekvenser. Der bliver ”pipet lidt”, lige når forhandlingerne står på, og når der bindes knude på de kom-

munale budgetter, men en egentlig italesættelse og mobilisering til kamp mod budgetloven eksisterer ikke overordnet i fagbevægelsen.

Et nødvendigt opgør

For en del år siden gik en mindre del af lokale fagforeninger på det offentlige område sammen og dannede initiativet ”Skrot budgetloven”, som et opgør med ”nødvendigheds politik”. Målsætningen var, at vi skulle udvikle os til en stærk stemme i den offentlige debat og til mobilisering for afskaffelse af budgetloven.

I dag lever initiativet et forholdsvist stille liv – vi ”pipper stadig”, men mest hver for sig

og ved særlige lejligheder... – Måske er tiden kommet til, at vi forsøger at revitalisere os for at få skabt en tydeligere stemme i opgøret med budgetloven.

Set fra min stol, som formand for socialpædagogerne i Storkøbenhavn, må jeg bare sige, at et opgør er helt nødvendigt. Forløbet omkring budgetaftalerne viser med al tydelighed, hvilke problemer vi står overfor.

I både 2022 og her i 2023 har KL forud for forhandlingerne meldt ud, hvordan det var tvingende nødvendigt, at aftalerne kom til at indeholde store beløb til finansiering af det specialiserede socialområ-

de. I år blev der så afsat 1,7 mia. kroner, fordi der blev lyttet til italesættelsen af, at udfordringerne på området er massive og sætter andre velfærdsområder under pres.

Men 1,7 mia. rækker som en skrædder i helvede, når KL selv har sat 5 mia. som det beløb, der var behov for.

Dansen om pengekisten

Det er perspektivløst at fortsætte dansen omkring finansministerens pengekiste, og det er uværdigt – og meget lidt kønt for et velfærdssamfund – at mennesker med særlige behov bliver trukket ind i kampen om den offentlige økonomi og på den måde bliver stemplet som ”dem der skaber dårlige muligheder for udvikling på andre velfærdsområder” – som ”gøgeungerne”, der skaber ravage i den lokale velfærdsrede.

Det er ikke værdigt for et velfærdssamfund at skulle agere på den måde – ”Et samfund skal kendes på den måde, vi behandler de svageste” – derfor *Skrot Budgetloven* – sæt kommunerne fri, så de selv kan skabe rammerne for et lokalsamfund i balance og med plads til alle.

Foto: skrotbudgetloven.dk

EU's UDEMOKRATISKE FINANSPAGT

Af Tobias Clausen, EU-politisk rådgiver hos Enhedslisten

■ Budgetloven er ikke bare en dårlig ide, som er brygget i et hjørnekantor i finansministeriet. Den er en direkte udløber af EU's såkaldte finanspagt. Baggrunden er en tragisk historie.

I årene op til finanskrisen tjente især tyske og franske banker godt på at tilbyde yderst risikable lån med høje renter til en række EU-lande. Herhjemme opfordrede Jyske Bank til at købe græske statsobligationer med henblik på

en hurtig gevinst. Det til trods for, at det allerede på det tidspunkt stod klart, at en græsk statsbankerot var faretruende nær. Kort efter skete det uundgåelige: Økonomien i flere EU-lande ramlede, og bankerne stod pludselig med store udlån, der ikke kunne tilbagebetales.

Spekulanterne går fri

Frem for at lade spekulanter og banker tage et tab på deres profitable, men yderst risikable, udlån, valgte EU med Tyskland i spidsen at købe bankerne ud og lade de europæiske statskasser overtage både risikoen og gælden. Med den øvelse fulgte krav fra Tyskland om, at EU, i højere grad, fremover skulle kontrollere EU-landenes økonomi.

Eurolande er underlagt stabilitets- og vækstpagten, der fremgår af EU's grundlov, Lisabon-traktaten. Konkret indebærer stabilitets- og vækstpagten, at eurolandene ikke må have et underskud på mere end tre procent af bruttonationalproduktet (BNP), og at den offentlige bruttogæld ikke må overstige 60 procent af BNP. I menneskesprog betyder det, at statens samlede budgetter som udgangspunkt altid skal være i overskud eller tæt på balance.

Den nye opfindelse blev EU's finanspagt, der strammer reglerne for, hvornår det offentlige budget kan siges at være i balance. Den fastsætter en ny grænse for statens såkaldte strukturelle underskud på maksimalt 0,5 procent af

bruttonationalproduktet. Pagten er blevet omtalt som en ’gældsbremse’.

Langsigtede løsninger

Du tænker måske, at det er en god ting, at staten ikke kan optage for meget gæld? Der er generelt bred enighed om, at staten normalt bør være tilbageholdende med at stifte for meget gæld, hvis lånene optages med kortsigtede udgifter for øje.

Men staten har også ansvaret for vores den generelle samfundsøkonomi og dens velbefindende. Under økonomiske kriser eller i forbindelse med nødvendige langsigtede investeringer kan det derfor både være en god ide og forretning for staten at optage lån. Fx ved at investere sig ud

af høj arbejdsløshed eller finansiere nødvendige langsigtede investeringer i den grønne omstilling, der på sigt er en god forretning. Finanspagten begrænser de muligheder.

Den tyske konservative kansler Angela Merkel ønskede oprindeligt, at EU skulle have magten til direkte at kunne blokere for vedtagelsen af et lands finanslov. Det mødte dog modstand bl.a. fra Storbritannien, og planen blev skrinlagt. Løsningen blev i stedet at forpligte eurolandene til at indskrive finanspagtens regler i deres grundlov eller i ”anden tilsvarende lov”. De nationale domstole er EU's forlængede arm i håndhævelsen af reglerne

UFORSVARLIGT OG LIVSTRUENDE

Af Nana Højlund, afdelingsnæstformand i FOA Randers og spidskandidat til Europa-parlamentet for Enhedslisten

■ Velfærden i Danmark har længe lidt under konsekvenserne af EU's finanspagt.

I Danmark blev konsekvensen budgetloven, som siden sin indmarch, med Bjarne Corydon som fanebærer, har skabt kæmpeforringelser på vores offentlige velfærd.

Samtidig ser vi kommunekasser, der står med så høje beløb, at det kan undre, at vi endnu ikke har set politikerne i kommuner og regioner gøre større opstand mod den spændetrøje, som blot bliver strammere år for år.

For med budgetloven kom der også et marked for øget privatisering. For når kommunen eller regionen ikke kan løfte opgaven, så står der private aktører på spring for at malke økonomien fra de offentlige budgetter.

Lige nu ser vi eksempelvis, at dårlig økonomi gør det livstruende at være patient på fle-

re områder på Aarhus Universitetshospital.

Det er endnu et klart eksempel på, hvordan en stram økonomisk politik, der prioriterer budgetdisciplin over velfærd, underminerer de grundlæggende principper om solidaritet og lighed.

Ringe arbejdsvilkår

Det er ikke kun de svageste i samfundet, der lider under nedskæringerne, men også arbejdstagere i den offentlige sektor, der oplever stigende arbejdspress og ringere arbejdsvilkår som følge af besparelser.

En menneskelig og mere solidarisk tilgang til dette problem vil kræve, at Danmark og andre EU-lande genovervejer deres tilgang til økonomisk styring.

Det er vigtigt at forstå, at velfærd og social retfærdighed ikke kan opnås ved at skære i velfærdsydelse. I stedet bør vi fokusere på at reformere skattesystemet, bekæmpe skattely og øge investeringerne i velfærd, uddannelse og sundhed.

Kræver politisk vilje

I sidste ende kræver det en politisk vilje til at prioritere velfærden og menneskers velfærd over budgetdisciplin. Dette er et afgørende skridt mod at opnå en mere retfærdig og lige samfundsmodel.

Lad os lokalt i kommuner og regioner sige fra. Lad os ikke lægge flere budgetter, som vi kan se er åbenlyst ufor-svarlige.

Det er faktisk okay at gøre noget anderledes og ikke blot blive ved at gå i det samme hamsterhjul år efter år. Det kan være anderledes, men det kræver politisk mod og vilje til at sige fra.

Læs Faglig EU Debat på hjemmesiden

Du kan læse dette og tidligere numre af Faglig EU Debat på www.folkebevaegelsen.dk under "Materialer".

EU OG UKRAINE

EU vil genopbygge Ukraine efter krigen og optage landet som medlem i ekspresfart. Men skåltalerne om demokrati og fællesskab harmonerer ikke med virkeligheden, lyder kritikken.

TILLAD FAGFORENINGER FØR EU-HJÆLP

Af Tommy Christensen, faglig sekretær, 3F Holstebro

■ Den danske verdenspresses fuldstændigt ensidige dækning af konflikten i Ukraine betyder, at der ikke er gjort et stort nummer ud af det faktum, at præsidenten i landet har forbudt de faglige organisationer.

De er ellers, for os, et udtryk for det demokrati, som vi kæmper for dagligt, og har været det siden septemberforliget i 1899.

Ukraine har også forbudt venstreorienterede partier og grupper, ligesom store dele af befolkningen ikke må tale det sprog, de altid har brugt.

Vi har tilsyneladende glemt, at Ukraine altid har haft prædikatet om at være det mest korrupte land i Europa, og det virker som om den danske regering og EU ikke tænker på, at der kan være en anden løsning end fortsat krig

Som nation, og som en del af det internationale samfund, må vi som minimum forlange, at der bliver fuldt demokrati, og at alle de nævnte ting bliver ophævet, før vi kan hjælpe med at genopbygge landet.

FAGFORENINGER SKAL SIKRE FRED

Af Emil Olsen, murersvend

■ Tyveriet af Ukraines ressourcer er godt i gang. Alt imens de vestlige medier gør, hvad de kan for at skabe fortællingen om den store onde russiske bjørn, er fokus fjernet fra, at Ukraines landbrugsarealer nu er på amerikanske og andre vestlige kapitalfondes hænder.

De vestlige bygge-mastodonter så muligheden for at spinde guld på genopbygningen af Ukraine i et land, hvor fagforeningernes mulig-

heder er indskrænket. Det må derfor være en klar forudsætning for fredsprocessen, at der værnes om fagforeningers tilstedeværelse og handlemuligheder.

Vi må ikke glemme, hvordan fagforeningsbygninger er brændt ned, og hvordan Kiev-administrationen meget belejligt ikke har kunnet opklare forbrydelserne. Og hvordan faglige rettigheder fjernes, og venstreorienterede bliver forfulgt. Det er altså nogle meget sunde vestlige værdier, der kæmpes for af Kiev-administrationen, må vi forstå.

I lyset af den krig, som føres af de to imperialistiske stormagter – NATO-landene på den ene side og Rusland på den anden – med en overdreven ensidig fortælling,

glemmer vi pludselig også alt om, hvordan regimet i Kiev har fordrevet og forfulgt det russisktalende mindretal.

De, der principielt forsvarer folks rettigheder (folks ret til at leve i fred) kæmper mod folkets udbyttere og undertrykkere. Imperialisternes krige er en fortsættelse – blot med andre midler – af den klassepolitik, de anvender mod folkene i "fredstid". Eksemplerne er mange med angreb på de sociale rettigheder overalt i Europa de sidste 30 år.

Verdensfreden kan ikke beskyttes eller sikres gennem militarisering. Og den kan ikke baseres på sanktioner og økonomiske krige, hvor befolkningerne er dem, som lider.

EU-UDBUD FØRTE TIL SKANDALEBYGGERI

Af Susanna Dyre-Greensite, formand, Folkebevægelsen mod EU

■ Det startede i 2013. Og skulle være klar i 2016. Med syv års forsinkelse og et budget, der er overskredet med over tre milliarder kroner, er Niels Bohr-byggeriet i København nu endelig indflytningsklart. Næsten.

Skandalebyggeriet, hvor Københavns Universitet skal samle de naturvidenskabelige uddannelser, bliver formentlig taget endeligt i brug fra næste år. Dog eksisterer der fortsat en række voldgiftssager mellem Københavns Universitet og bygherrerne på projektet.

Prioriteringer i EU-udbud

Når en offentlig opgave er tilstrækkeligt stor, skal den sendes i et udbud, som virksomheder fra alle EU-lande har ret til at byde ind på.

Sådan gik det også til med Niels Bohr-byggeriet, som havde et oprindeligt budget på

omkring to milliarder kroner. Bygningsstyrelsen, som var bygherrer, frem til de blev smidt af i 2018, udarbejdede udbuddet.

Det blev det spanske entreprenørfirma Inabensa, som vandt udbuddet. Inabensa var bedst på kriteriet ”laveste pris”. Bygningsstyrelsen besluttede, at ”laveste pris” skulle være det absolut vigtigste kriterie. Det fandt de vigtigere end kvalitet og evner hos de forskellige entreprenørfirmaer.

En sådan prioritering er mulig i et EU-udbud, selvom det siger sig selv, at det er farligt at bedømme så stor en opgave på pris alene. Dermed er der indbygget betydelige risici i alle EU-udbud, der vælges ud fra det kriterie.

Det er til gengæld ikke muligt at fravælge firmaer, der er kendt for omfattende social dumping, for at have kriminelle forbindelser eller for at benytte skattely. Det er heller ikke tilladt at afvise certifikater fra andre EU-lande, hvis de

i princippet skulle garantere det samme som danske certifikater. Det er heller ikke tilladt at favorisere danske selskaber, f.eks. ud fra et ønske om at skabe arbejdspladser.

De snævre rammer for EU-udbud har medført skandale efter skandale på offentlige byggeprojekter. Niels Bohr Byggeriet er ingen undtagelse.

Fyldt med fejl

I 2017 – altså året efter, at byggeriet skulle have stået færdigt, blev det spanske firma Inabensa fyret på grund af forsinkelse og manglende samarbejdsvilje.

Siden er der konstateret fejl i arbejdet, som betød, at 2,5 km ventilationskanaler samt kilometervis af vandrør, varmerør og kølerør måtte rives ned. Andet arbejde måtte også rives ned for at give plads til, at Inabensas arbejde kunne laves om.

Alle problemer med Niels Bohr-byggeriet kan dog ikke tilskrives vinderne af EU-ud-

buddet Inabensa. Der har også været problemer med vand i bygningen i 2015 og 2016, som ødelagde entreprenørernes udstyr, og i 2023, hvor der blev fundet skimmelsvamp.

Andre problemer med Niels Bohr byggeriet, som har medført, at projektet blev så forsinket, har at gøre med dårlig ledelse og manglende koordinering mellem bygherrer, rådgivere, byggeledelsen og Københavns Universitet. Mange

opgaver faldt mellem to stole. Byggestyrelsen blev erstattet som bygherrer i 2018 af Vejrdirektoratet.

Skandalen slutter nu

Nu er bygningen endelig overdraget til Københavns Universitet. Snart kan universitetets fysikere altså flytte fra deres højtelskede, historiske lokaler på Blegdamsvej, hvor selveste Niels Bohr forskede, til den nye glasbygning på Jagtvej.

Der var mange årsager til, at Niels Bohr-byggeriet endte som så stor en skandale, som den gjorde. Således er det nok umuligt at placere ansvaret ét sted. Men det er nærliggende at tænke, at en smartere udbudsproces havde løst rigtig meget.

Niels Bohr citeres tit for at have sagt, at ”en ekspert er en person, som har begået alle de fejl, som det er muligt at begå inden for et begrænset område.” Hvis det er sandt, skaber EU-udbud tydeligvis ekspertise.

METTE F. SENDER LIGELØN UD I KULDEN

Af Jan Hoby, næstformand i Landsforeningen for Socialpædagoger (LFS)

■ Hvad der skulle blive til et endeligt opgør med 54 års uligeløn og tjenstemandsreformen for cirka 400.00 offentligt ansatte i de traditionelle kvindedominerende fag med en trepartsaftale, er nu kørt to-

talt ud på et sidespor med Mette Frederiksens ”del og hersk”-trepartsforhandlinger, som er et stedmoderligt forsøg på at stoppe rekrutterings- og medarbejderflugtskrisen.

Forestillingen om, at Mette Frederiksens centrum-højre regering vil lave en trepartsaftale om ligeløn, der afskaffer tjenstemandsreformen og afsætter en tocifret milliardpulje, har lige fra starten været en illusion. Regeringens syv krav om indrømmelser fra fagbevægelsen som betaling

for det utilstrækkelige lønloft på tre milliarder til udvalgte grupper af offentligt ansatte sender et kraftigt signal om, at politikerne ikke vil tage et endegyldigt opgør med 54 års uligeløn.

Massestrejker og storkonflikt

Ved overenskomstforhandlingerne i 2008 var kravet 5.000 kroner om måneden, et opgør med tjenstemandsreformen og en pulje på fem milliarder. Vi strejkede os til 13 procent.

Det gav 5.000 kroner til de højtloønnede, men ikke til de strejkende lavtlønnede. Denne gang er prisen på de samme krav steget markant!

SVM-regeringen har genoplivet nødvendighedens politik fra Thorning og Corydon og prioriterer militær og skattelettelser over velfærd. De underbetalte, underkendte og overbebyrdede offentligt ansatte i de kvindedominerende fag skal derfor forberede sig på behård kamp op til OK24 og afslutte det, som de super-

seje SOSU’er startede i 2007. Det er selve velfærdsstatens overlevelse, der er på spil ved OK24.

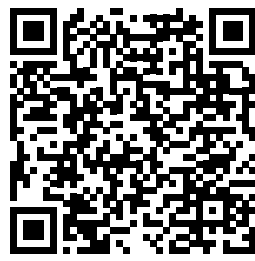
De historiske erfaringer taler deres eget tydelige sprog. Vi har intet fået, medmindre der har været massestrejker og storkonflikter, uanset om det gælder nedsættelse af arbejdstiden, længere ferie eller højere løn. Det gælder også spørgsmålet om ligeløn!

KOM MED I FOLKEBEVÆGELSEN MOD EU

Scan QR-koden og bliv medlem af Folkebevægelsen mod EU

LÆS OM FOLKEBEVÆGELSEN MOD EU'S FAGLIGT UDVALG

Scan QR-koden og læs mere om Fagligt Udvalg i Folkebevægelsen mod EU

FAGLIG EU-DEBAT

udgives af Fagligt Udvalg i Folkebevægelsen mod EU, Lyngbyvej 42, 2100 København Ø
Telefon 35 36 37 40. E-mail: fb@folkebevaegelsen.dk

Redaktionsudvalg: Rune Eltard (ansv.h.), Kim W. Bilfeldt og Lars Østergaard. Ansvarshavende jydsk redaktion: Tommy Christensen.

Layout: Karen Hedegaard. Tryk: billigtryksag.dk

ISSN: 2245-1897

Eftertryk med kildeangivelse ses gerne.

Finansieret med tilskud fra Europa-Nævnet. Ansvaret for indholdet er alene tilskudsmodtagers.